

Jegyzőkönyvi kivonat a viharforgatagról

Nyolcvanegy évvel ezelőtt, június 13-án Magyarország egyik legnagyobb viharforgataga söpört végig régiókon, nagy pusztítást okozva Biának, Torbágnak, s a vihar útjába kerülő településeknek. Több korabeli s későbbi forrást vizsgáltam meg a témában. Egymásnak ellentmondó különböző adatok összevetésével, valamint a vihar útjának térképre vetítésével próbáltam kikövetkeztetni, hogy Bián mekkora volt a pusztítás, hány házban okozott kárt a forgószél. Megállapíthattuk, hogy az F1-től F5-ig terjedő, a szélsébség relatív osztályozását szolgáló Fujita-skálán a Biától Vácig vonuló 1924. évi tornádó – a pusztítás mértéke alapján – az F3-at meghaladta és fizikai számítások alapján is az F4-es kategóriába sorolható.

A Bián megrongált házak számáról ellentmondásos adataink voltak. A korabeli sajtó 400-450 házról beszél. Réthly Antal – a kor meteorológusa – több tanulmányt közölt a vihar után következő években. Ebben eltérő adatok jelentek meg, sőt, volt, ahol sajtóhibával 986 házról szól, holott a házak száma közel 500 volt az adott időben. Mindezek összevetésével magam azt a következtetést vontam le, hogy mintegy 350 házon volt valamilyen pusztítás.

Próbáltam az ügyben levéltári kutatásokat végezni, de sajnos az adott év képviselő-testületi jegyzőkönyvei, illetve iktatókönyvei megsemmisültek – talán éppen a viharban. Így hiteles dokumentum nem áll rendelkezésemre.

Mivel a téma a régió több települését is érinti, valamint országos érdeklődésre is számot tartott, a pátyi és pilisvörösvári helyi újságokban, valamint a Históriaiban és a National Geographicban jelentettem meg írást. A Magyar Nemzet pedig egy velem készült interjú keretében mutatta be e szomorú természeti jelenséget. Ezek a híradások meghozták az eredményt, a Páty Faluközösségért Alapítvány gyűjteményéből Szabó Andrásné egy számomra igen értékes dokumentumot juttatott el hozzám. Ez egy jegyzőkönyvi kivonat volt Pest-Pilis-Solt-Kiskun vármegye 1925. évi üléséről, ahol a vihar után kárenyhítési munkákban aktív szerepet vállalóknak köszönik meg tevékenységüket. Sajnos az első két oldala hiányzik a dokumentumnak.

[...] „*hogy ma mind a négy községnek romba dőlt házai teljesen felépülve, mondhatni szebb és egész-*

ségesebb otthonokat nyújtanak a viharral sújtott lakosságnak, mint azelőtt.

A könnyebb áttekinthetés végett szükségesnek tartom, hogy minden községgel külön foglalkozva, előterjesztésemet községenként különválasztva az alább részletezett módon tegyem meg.

Bia község

A községben az emlékezetes napon összesen 221 ház rongálódott meg, és pedíg: 65 ház teteje teljesen elpusztult; 33 háznak a felteteje pusztult el teljesen; 23 háznak elpusztult a tetőfedő anyaga; 96 ház kisebb-nagyobb mértékben megrongálódott; 4 ház pedig annyira romba dőlt, hogy azokat teljesen újjá kellett építeni.

A községnek juttatott készpénzbeli adományoknak összege 371 885 255 korona, amelyből az általam gyűjtött összeg 235 330 500 koronát tesz ki. A fennmaradó 136 554 755 koronát a községhez közvetlenül érkező adományok képezik. [...]

Évi 8%-os kamat melletti kedvezményes államkölcsönben is részesült a község, és pedíg összesen 400 millió korona erejéig. [...]

Torbágy község

A vihar által romba döntött és lakhatatlanná tett házak száma 20. Kisebb-nagyobb mértékben összesen 196 ház rongálódott meg, amely számban azonban benne vannak az olyan megrongálódások is, mint pl. egy négyzetméternyi fedőanyagnak a lehullása, tehát jelentéktelenebb rongálódások.

A községnek juttatott készpénzbeli adományoknak összege 60 350 730 korona. [...] Kedvezményes kamatú állami kölcsönben is részesült a község. [...]

Páty község

Páty községet érintette legérzékenyebben a mindent elsöpítő tornádó, egyrészt a romba dőlt házak számát tekintve, másrészt azért, mert a községnek épp azt a részét tette tönkre, amely részen a szegényebb sorsú lakosság lakik.

Kisebb-nagyobb mérvben megrongálódott 200 ház. Romba dőlt úgy annyira, hogy

teljesen újjá kellett építeni, 170 ház. Tehát összesen 370 házon okozott kárt a vihar.

Páty községben az újjáépítési munkálatokkal kapcsolatosan szükségesnek tartottam szem előtt tartani a községrendezési etikai és közegészségügyi szempontjait is, amennyiben az ún. „cigánynegyed”-et rendeztettem, ahol a régi higiénikus szempontoknak egyáltalában meg nem felelő, sőt bacilust termő járványfészkeknek mondható viskókat leromboltattam, s helyettük 10 új, egy-egy szobás, konyhás lakásokat építettem, természetesen a házak tulajdonosainak részbeni anyagi hozzájárulásával.

A községnek juttatott pénzületi adományok összege 627 409 769 korona. [...] Ehhez bevételekhez számítva az állam által adott 8%-os kedvezményes kamatú 450 millió korona kölcsönt [összesen] 1 077 409 769 korona. [...]

Piliszentiván község

A községben a vihar mindössze 40 házat rongált meg, s ereje szerencsére oly csekély volt, hogy épp csak a tetőfedő anyagnak egy részét sodorta le, s így az előbbi községekhez mérten a kár ebben a községben hála az Istennek csak jelentéktelen volt. [...]

Budakalász község

A községben nem a szélvihar, hanem amint fentebb említettem, az árvíz tett nagy károkat, és a népjóléti és munkaügyi miniszter úrnak rendelete folytán az árvíz okozó kalászpatak karbantartása a költségeinek fedezésére rendelkezésemre bocsátott 50 millió korona gyorssegélyt múlt évi július 9-én a községi előjárásnak átadtam [...] Mint-hogy pedig az árvíz a községnek tulajdonát képező több középületet is megrongált, illetve romba döntött, Budakalász község is részesült 250 millió korona kedvezményes kamat melletti kölcsönben. [...]

Természetesen a vihar által okozott károkat teljes egészében a gyűjtési akcióból fedezni nem lehetett, mert hisz a károk milliárdokat tettek ki, és eredménye mindenesetre nagy, mert hisz a romba dőlt községek helyett teljesen újjáépült s szép községeket láthatunk. [...]

A jegyzőkönyvi kivonat további részeiben a kárelhárítási munkában tevékenyen résztvevő személyeknek mondanak köszönetet: „a felsorolt kiváló emberbarátok érdemeit jegyzőkönyvünkben örökítjük meg, s erről őket hála- és elismerésünk jeléül jegyzőkönyvi kivonaton értesítjük”.

Horváth Imre

